

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РОЗ'ЯСНЕННЯ З ПИТАНЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

26 січня 2023 р.

Київ

№ 1-pp/дд

Антимонопольний комітет України, розглянувши подання Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги від 25.01.2023 № 500-01/7-П,

ВСТАНОВИВ:

На підставі аналізу прийнятих рішень Антимонопольного комітету України (далі – Комітет) щодо надання підтримки суб'єктам господарювання, які надають послуги у сфері поводження з побутовими відходами, можна виокремити велику кількість рішень щодо визнання підтримки таких суб'єктів господарювання недопустимою державною допомогою. Враховуючи актуальність питання, Комітет вбачає за потрібне надати роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги, зокрема, щодо поширення дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» на суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері поводження з побутовими відходами.

1. *Правові наслідки недотримання конкурсних засад при визначенні виконавця послуг із вивезення побутових відходів.*

Діяльність у сфері поводження з відходами регулюється Законом України «Про відходи». Цей закон визначає правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх збиранням, перевезенням, зберіганням, сортуванням, обробленням, утилізацією та видаленням, знешкодженням та захороненням, а також із відверненням негативного впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини на території України.

Згідно з пунктом «е» частини першої статті 16 Закону України «Про відходи» підприємства, установи та організації усіх форм власності у сфері поводження з відходами мають право на участь у конкурсах на набуття права виконання послуг у сфері поводження з побутовими відходами на певній території.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про відходи» суб'єкти господарської діяльності у сфері поводження з відходами укладають договори з юридичною особою, яка в установленому порядку визначена виконавцем послуг на вивезення побутових відходів на певній території, на якій знаходиться об'єкт утворення відходів.

Відповідно до частини третьої статті 35¹ Закону України «Про відходи» **виконавця послуг із вивезення побутових відходів визначає орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.**

Згідно з підпунктом 23 пункту «а» статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить визначення на конкурсних засадах суб'єктів господарювання, що здійснюють у

межах певної території надання послуг із вивезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1173 затверджено Порядок проведення конкурсу на надання послуг з вивезення побутових відходів.

Як свідчить практика прийняття рішень Комітету, у разі якщо отримувачем державної допомоги є суб'єкт господарювання, якого було визначено виконавцем послуг із вивезення побутових відходів без проведення конкурсу або з порушенням законодавства щодо проведення конкурсу на набуття права виконання послуг у сфері поводження з побутовими відходами, такі дії суперечитимуть національному законодавству й підтримка такого суб'єкта господарювання є **недопустимою державною допомогою**.

2. Віднесення послуг поводження з побутовими відходами до послуг, що становлять загальний економічний інтерес.

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про відходи» основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку.

Відповідно до статті 41 Закону України «Про відходи» фінансування заходів у сфері поводження з відходами здійснюється за рахунок коштів виробників відходів та їх власників. Для фінансування цих заходів можуть залучатися кошти місцевих бюджетів, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільні внески підприємств, установ, організацій, громадян та їх об'єднань, а також кошти Державного бюджету України, передбачені на проведення заходів.

Згідно з пунктом 14 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) послуги, що становлять загальний економічний інтерес (далі – ПЗЕІ), – послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.

Відповідно до частини другої статті 3 Закону дія Закону не поширюється, зокрема, на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.

Постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2018 № 420 «Про затвердження переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес» послуги з вивезення побутових відходів, послуги з поводження з побутовими відходами віднесено до переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес у сфері надання житлово-комунальних послуг.

Отже, послуги з вивезення побутових відходів та послуги з поводження з побутовими відходами належать до ПЗЕІ.

3. Умови, за наявності яких державна підтримка суб'єкта господарювання на здійснення заходів у сфері поводження з побутовими відходами визнається Комітетом такою, що не є державною допомогою та не потребує повідомлення Комітету.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону державна допомога суб'єктам господарювання – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

Отже, державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- фінансування державної підтримки здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

У своєму рішенні від 24.07.2003 № 280/00 у справі Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH Європейський суд (далі – Рішення у справі Альтмарк, критерії Altmark) визнав, що компенсація витрат суб'єкта господарювання, пов'язаних із наданням ПЗЕІ, не є державною допомогою у значенні статті 107 ДФЄС, за умови, що задовольняються чотири сукупних критерії:

- суб'єкт господарювання має чітко визначені зобов'язання надавати громадські послуги (обслуговувати населення);
- параметри, на підставі яких обчислюється компенсація, є визначеними заздалегідь об'єктивним і прозорим способом;
- компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, понесених суб'єктом господарювання у зв'язку з наданням послуг загального економічного інтересу. Зокрема, компенсація не може перевищувати суму, необхідну для покриття чистої фінансової різниці між понесеними витратами та отриманими доходами підприємства при виконанні зобов'язання надавати відповідні громадські послуги загального інтересу, з урахуванням доходу, який залишається у підприємства, та розумного рівня прибутку;
- якщо суб'єкт господарювання, який виконує зобов'язання щодо надання публічної послуги, не обирається відповідно до процедури публічних закупівель, яка б дозволила відібрати учасника, здатного надавати ці послуги з найменшими витратами для громади, необхідний рівень компенсації визначається на підставі аналізу витрат, які були б понесені типовим суб'єктом господарювання, добре керованим та належним чином забезпеченим відповідними активами.

Отже, якщо фінансування суб'єкта господарювання спрямоване на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, і при цьому сукупно виконуються всі чотири критерії Рішення у справі Altmark, така підтримка **не є державною допомогою** через відсутність будь-яких переваг.

Разом із тим, згідно зі статтею 263 (4) Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), Сторони протягом п'яти років із дати набрання чинності Угодою мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання ПЗЕІ, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг у будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках таким чином, щоб чітко відстежувалося таке:

- витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;

- повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку – обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.
4. *Умови, за наявності яких державна підтримка суб'єкта господарювання на здійснення заходів у сфері поводження з побутовими відходами, у вигляді компенсації за обслуговування населення, визнається Комітетом такою, що є допустимою державною допомогою.*

У разі коли критеріїв Altmark не дотримано, для оцінки допустимості такої державної допомоги застосовується рішення Комісії ЄС про застосування частини другої статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення, від 20 грудня 2011 року (2012/21/ЄС) (далі – Рішення). Рішення встановлює умови, за яких державна допомога у вигляді компенсації за обслуговування населення, яка надається певним суб'єктам господарювання, що несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення, вважається сумісною з внутрішнім ринком і звільняється від зобов'язання з повідомлення, передбаченого в частині третій статті 108 ДФЄС.

Відповідно до статті 4 Рішення зобов'язання щодо надання ПЗЕІ покладається на виконавців таких послуг відповідним актом, яким встановлено, зокрема:

- 1) зміст і тривалість зобов'язань щодо надання послуг, які становлять загальний економічний інтерес;
- 2) назву суб'єкта господарювання і, де це необхідно, територію, на яку поширюються його послуги;
- 3) характер будь-яких виключних або спеціальних прав, які надано державним органом влади суб'єкту господарювання щодо ПЗЕІ;
- 4) опис механізму виплати компенсації та параметрів розрахунку, контролю та перегляду компенсації;
- 5) механізм для уникнення й повернення надмірної компенсації;
- 6) посилання на Рішення.

З практики Комітету вбачається, що перші три пункти, які зазначені в статті 4 Рішення, містяться в таких нормативно-правових актах, що визначають зміст, тривалість, характер будь-яких виключних або спеціальних прав суб'єкта господарювання надавати послуги поводження з побутовими відходами:

- Правила надання послуг поводження з побутовими відходами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070;
- Договір про надання послуг, укладених між споживачем та виконавцем послуг з вивезення побутових відходів відповідно до Типових договорів про надання послуг з поводження з побутовими відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1145 «Про затвердження Порядку проведення перевірки відповідності якості надання деяких комунальних послуг та послуг з управління багатоквартирним будинком параметрам, передбаченим договором про надання відповідних послуг»;
- Закон України «Про житлово-комунальні послуги».

Разом із тим опис механізму виплати компенсації та параметрів розрахунку, контролю й перегляду компенсації (методика розрахунку компенсації, контролю та перегляду компенсації) і механізм для уникнення й повернення надмірної компенсації найчастіше відсутні. Тому у своїх рішеннях Комітет встановлює зобов'язання для надавачів саме щодо розробки та затвердження такої методики й механізму для уникнення й повернення надмірної компенсації.

4.1. Основні вимоги до механізму виплати компенсації, параметрів розрахунку, контролю, перегляду компенсації та механізму для уникнення й повернення надмірної компенсації за надання послуг у сфері поводження з побутовими відходами.

Статтею 5 Рішення встановлено, що сума компенсації не повинна перевищувати обсягу, необхідного для покриття собівартості виконання зобов'язання з обслуговування населення, включаючи обґрунтований прибуток.

Витрати, які повинні братися до уваги, становлять усі витрати на надання послуги загального економічного значення. Вони розраховуються на основі загальноприйнятих принципів обліку витрат таким чином:

- якщо діяльність відповідного суб'єкта господарювання полягає виключно в наданні послуги загального економічного значення, враховуються усі його витрати;
- якщо суб'єкт господарювання також веде діяльність, що не стосується сфери надання послуги загального економічного значення, враховуються виключно витрати, що стосуються надання послуги загального економічного значення;
- витрати, що стосуються надання послуги загального економічного значення, можуть включати усі прямі витрати на надання послуги загального економічного значення й належну частину витрат, що є спільними для послуги загального економічного значення та іншої діяльності;
- витрати, пов'язані з інвестиціями, особливо щодо інфраструктури, можуть враховуватись, якщо вони необхідні для надання послуги загального економічного значення.

Надходження, які повинні враховуватися, включають щонайменше усі надходження, отримані в результаті надання послуги загального економічного значення, незалежно від того, чи такі надходження класифікуються як державна допомога в розумінні статті 107 Договору про функціонування Європейського Союзу, статті 262 Угоди та Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Якщо відповідний суб'єкт господарювання володіє спеціальними або ексклюзивними правами, пов'язаними з діяльністю, що не є послугою загального економічного значення, для якої надається допомога, що приносить прибуток, який перевищує обґрунтований прибуток або прибутки від інших переваг, наданих державою, вони включатимуться в його надходження незалежно від того, чи становить така підтримка державну допомогу.

Якщо суб'єкт господарювання здійснює діяльність, яка в певній частині підпадає під поняття послуги загального економічного значення, внутрішня звітність має відображати окремо витрати й надходження, пов'язані з послугою загального економічного значення, та витрати й надходження з інших послуг, а також параметри розподілу витрат і надходжень.

Крім того, надавачі державної допомоги повинні забезпечити, щоб сума компенсації, виплачена за надання послуги загального економічного значення, не перевищувала необхідної суми для покриття витрат, пов'язаних із виконанням зобов'язань, і, зокрема, щоб суб'єкт господарювання не отримував надмірної компенсації.

Надавачі державної допомоги повинні проводити регулярні перевірки або забезпечувати проведення таких перевірок щонайменше кожні 3 роки протягом періоду таких повноважень та наприкінці такого періоду.

Суб'єкти господарювання – отримувачі державної допомоги зобов'язані повернути будь-яку отриману надлишкову компенсацію.

Зокрема, якщо суб'єкт господарювання отримав компенсацію, що перевищує суму, необхідну для покриття витрат, пов'язаних із виконанням зобов'язань, надавач державної допомоги повинен вимагати від відповідного суб'єкта господарювання повернення будь-якої отриманої надлишкової компенсації. Якщо сума надлишкової компенсації не перевищує 10 % суми середньої річної компенсації, така надлишкова компенсація може переноситися на наступний період і враховуватись із суми компенсації, що сплачуватиметься за такий період.

5. Приклад застосування законодавства у сфері державної допомоги у вигляді компенсації витрат за надання послуг у сфері поводження з побутовими відходами.

Комітет прийняв рішення щодо надання органом місцевого самоврядування (далі – Надавач) підтримки суб'єкту господарювання (далі – Отримувач) з метою компенсації збитків, пов'язаних із наданням послуг поводження з побутовими відходами.

З урахуванням статті 35¹ Закону України «Про відходи» Отримувача визначено виконавцем послуг із вивезення побутових відходів рішеннями за результатами проведення конкурсної процедури.

Разом із тим Комітет встановив, що державна підтримка в частині поводження з побутовими відходами як компенсація обґрунтованих витрат на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, не може вважатися такою, що не є державною допомогою, оскільки чотирьох сукупних критеріїв Altmark кумулятивно не дотримано.

Така підтримка відповідала усім чотирьом умовам державної допомоги й для оцінки її допустимості застосовувалося Рішення. Надавач не дотримав усіх умов, визначених статтею 4 Рішення, а саме, не визначив методику розрахунку компенсації, контролю, перегляду компенсації та механізму для уникнення й повернення надмірної компенсації.

Отже, Комітет прийняв рішення, що підтримка, яку буде надавати орган місцевого самоврядування Отримувачу на здійснення заходів у сфері поводження з побутовими відходами, є допустимою для конкуренції за умови виконання Надавачем державної допомоги таких зобов'язань:

розробити та затвердити нормативно-правовий та/або розпорядчий акт або внести такі зміни в наявні відповідні документи, передбачивши:

- опис механізму компенсації (допомоги) і параметрів для розрахунку, контролю та перегляду її обсягу, при цьому:

- 1) сума компенсації (допомоги) не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні послуг поводження з побутовими відходами, які є послугами, що становлять загальний економічний інтерес, витратами та доходами отримувача від надання таких послуг, яка розраховується як різниця між витратами за надання послуг поводження з побутовими відходами та доходами від їх надання;

- 2) до витрат, які необхідно враховувати, належать усі витрати, необхідні для надання послуг поводження з побутовими відходами; також необхідне використання параметрів для розподілу загальновиробничих витрат;

- опис заходів щодо уникнення та повернення будь-якої надмірної компенсації (допомоги), при цьому:

- 1) необхідно забезпечити, щоб компенсація (допомога) за надання послуг поводження з побутовими відходами відповідала встановленим вище умовам;

- 2) у разі отримання надмірної компенсації (допомоги) така компенсація повинна бути повернена, а параметри для розрахунку компенсації повинні бути оновлені на майбутнє;

3) для контролю за надмірною компенсацією (допомогою) повинні проводитися відповідні регулярні перевірки.

На виконання цього рішення Комітету Надавач розробив та надав Комітету Порядок використання коштів, передбачених у бюджеті територіальної громади для надання фінансової підтримки на покриття збитків від основної діяльності Отримувача (далі – Порядок), затверджений відповідним рішенням органу місцевого самоврядування.

Порядок визначає механізм використання коштів, передбачених у бюджеті територіальної громади для надання фінансової підтримки Отримувачу у вигляді компенсації витрат за надання послуг у сфері поводження з побутовими відходами. Зокрема, у Порядку визначено, що фінансова підтримка надається шляхом:

- внесків у статутний капітал Отримувача для придбання техніки й обладнання;
- компенсації обґрунтованих витрат за надання послуг у сфері поводження з побутовими відходами з урахуванням витрат та доходів за кожною послугою та в розрізі операцій, облік яких ведеться окремо.

У Порядку зазначено, що сума компенсації не повинна перевищувати суму, необхідну для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між витратами, понесеними при наданні послуг поводження з побутовими відходами, які є ПЗЕІ, та доходами від такої діяльності.

Разом із тим Отримувач забезпечує коректне відображення на окремих рахунках бухгалтерського обліку результатів фінансово-господарської діяльності, відповідно до чинних положень законодавства у сфері бухгалтерського обліку й вимог податкового законодавства, таким чином, щоб чітко відстежувалися всі витрати й надходження, пов'язані з послугами поводження з побутовими відходами (ПЗЕІ), та витрати й надходження, пов'язані з іншими видами діяльності Отримувача.

Відповідно до Порядку, до витрат, понесених Отримувачем при наданні послуг поводження з побутовими відходами та які використовуються під час розрахунку компенсації, включаються:

- прямі матеріальні витрати (електроенергія, пально-мастильні та інші експлуатаційні матеріали);
- прямі витрати з оплати праці;
- інші прямі витрати (відрахування на соціальні заходи, технічне обслуговування, страхування транспортних засобів, ремонт обладнання та устаткування, необхідного для надання послуг);
- змінні та постійні загальновиробничі витрати, які розподіляються відповідно до чинних положень бухгалтерського обліку, облікової політики підприємства та податкового законодавства між послугами в розрізі операцій пропорційно сумі прямих витрат;
- адміністративні витрати, які розподіляються відповідно до чинних положень бухгалтерського обліку, облікової політики підприємства та податкового законодавства між послугами в розрізі операцій пропорційно сумі виробничої собівартості.

Змінні та постійні загальновиробничі витрати розподіляються між послугами в розрізі операцій пропорційно сумі прямих витрат; адміністративні витрати розподіляються пропорційно сумі виробничої собівартості.

Разом із тим, щодо звітності використання бюджетних коштів та контролю за їх витрачанням, Порядком визначено таке.

Щоквартально, не пізніше 28 числа місяця, що слідує за звітним кварталом, Отримувач надає головному розпоряднику бюджетних коштів такі звіти:

- «Баланс (Звіт про фінансовий стан підприємства)» – форма № 1;

- «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» – форма № 2;
- розрахунок суми фінансової підтримки на покриття збитків від основної діяльності Отримувача.

Головний розпорядник бюджетних коштів на підставі отриманої звітності та розрахунку суми фінансової підтримки щоквартально проводить аналіз результатів фінансово-господарської діяльності Отримувача, стану використання бюджетних коштів та, у разі необхідності, не пізніше 30 числа місяця, наступного за звітним кварталом, подає пропозиції щодо коригування обсягу фінансової підтримки в наступному за звітним кварталі.

У разі якщо Отримувач одержав компенсацію, загальна сума якої перевищує суму, встановлену Порядком, більше ніж на 10 % середньомісячної суми, обчисленої за 3 останніх роки, Отримувач повертає отриману надлишкову компенсацію. Якщо загальна сума надлишкової компенсації не перевищує 10 % суми середньорічної компенсації за три останніх роки, така надлишкова компенсація переноситься на наступний період і вираховується із суми компенсації, що сплачуватиметься за такий період. У разі виявлення випадку надмірної компенсації її повернення здійснюється в першому кварталі, наступному за звітним роком.

6. *Умови, за яких державна допомога на охорону навколишнього середовища суб'єктам господарювання, що здійснюють діяльність у сфері поводження з побутовими відходами, може визнаватися Комітетом такою, що є допустимою державною допомогою.*

Постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2021 № 1060 затверджено Критерії оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища (далі – Критерії), які застосовуються Комітетом для проведення оцінки допустимості державної допомоги на охорону навколишнього природного середовища під час прийняття рішення відповідно до частини четвертої статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

Відповідно до абзацу третього пункту 13 Критеріїв державна допомога на поводження з відходами може надаватись у формі пільгового кредиту на закупівлю обладнання для роздільного збирання відходів, якщо така допомога забезпечує повноцінне впровадження системи поводження з відходами на певній території.

Абзацом четвертим пункту 13 Критеріїв встановлено, що зазначена державна допомога надається на капітальні інвестиції в господарську діяльність у сфері поводження з відходами, якщо зазначені інвестиції забезпечують перехід на технології, що відповідають вищому для цього виду відходів в Україні ступеню ієрархії поводження з відходами.

Максимальний розмір державної допомоги для суб'єкта господарювання не повинен перевищувати 35 % прийнятних витрат. Розмір державної допомоги може бути збільшений на 20 %, у разі надання фінансування суб'єкту малого підприємництва, і на 10 % – для фінансування суб'єкту середнього підприємництва.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р схвалено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року, яка визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами в найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів до питань управління відходами, що базуються на положеннях Рамкової Директиви № 2008/98/ЄС Європейського парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року «Про відходи та скасування деяких директив» (далі – Рамкова Директива).

Відповідно до пункту 9 статті 3 Рамкової Директиви «управління відходами» означає збирання, транспортування, відновлення (у тому числі сортування) та видалення відходів, включаючи нагляд за такими операціями та післяексплуатаційний догляд за місцями видалення відходів, а також дії, виконувані дилером або брокером.

Згідно з пунктом 1.1 Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 01.08.2011 № 133, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 жовтня 2011 року за № 1157/19895 (далі – Методика), роздільне збирання побутових відходів - збирання побутових відходів за окремими компонентами, включаючи сортування побутових відходів, з метою подальшого перероблення та утилізації.

Відповідно до пункту 1.5 Методики роздільне збирання побутових відходів здійснюється з метою зменшення їх кількості, що захоронюється на полігонах побутових відходів, одержання вторинної сировини та вилучення небезпечних відходів, що є у складі побутових відходів, поліпшення екологічного стану довкілля.

Відповідно до частини першої статті 4 Рамкової Директиви встановлено, що в законодавстві та політиці щодо запобігання утворенню відходів та поводження з відходами застосовується така ієрархія управління відходами в порядку пріоритетності:

- (a) запобігання утворенню;
- (b) підготовка до повторного використання;
- (c) рециклінг;
- (d) інші види відновлення, наприклад відновлення енергії; та
- (e) видалення.

Отже, у разі надання державної допомоги у формі пільгового кредиту на закупівлю обладнання для роздільного збирання відходів, така державна допомога повинна забезпечити впровадження комплексу заходів зі збирання, перевезення, оброблення (відновлення, у тому числі сортування, та видалення) відходів, включаючи нагляд за такими операціями та подальший догляд за об'єктами видалення відходів із застосуванням ієрархії управління відходами.

Враховуючи наведене, з урахуванням норм вторинного законодавства Європейського Союзу, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та пунктом 4 частини другої статті 8 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», Антимонопольний комітет України надає такі

РОЗ'ЯСНЕННЯ:

1. Виконавця послуг із вивезення побутових відходів має визначати орган місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2. Якщо отримувачем державної допомоги є суб'єкт господарювання, якого було визначено виконавцем послуг із вивезення побутових відходів без проведення конкурсу або з порушенням законодавства щодо проведення конкурсу на набуття права виконання послуг у сфері поводження з побутовими відходами, підтримка такого суб'єкта господарювання є **недопустимою державною допомогою**.

3. У разі якщо підтримка у вигляді компенсації за обслуговування населення надається суб'єктам господарювання, що несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення, таке фінансування **не є державною допомогою**, якщо кумулятивно дотримано умов, які задовольняють чотири сукупних критерії Altmark.

4. У разі, коли критеріїв Altmark не дотримано, застосовується рішення Комісії ЄС про застосування частини другої статті 106 Договору про функціонування Європейського Союзу до державної допомоги у вигляді компенсації за обслуговування населення, що надається певним суб'єктам господарювання, які несуть відповідальність за надання послуг загального економічного значення, від 20 грудня 2011 року (2012/21/ЄС).

Така підтримка суб'єкта господарювання є **допустимою державною допомогою** для конкуренції. Разом із тим мають бути враховані умови:

- щодо методики розрахунку компенсації, контролю та перегляду компенсації (в нормативно-правовому або розпорядчому акті, яким встановлено зобов'язання щодо надання послуг із поводження з побутовими відходами, має бути встановлено, що сума компенсації не повинна перевищувати обсяг, необхідний для покриття собівартості виконання зобов'язання з обслуговування населення, включаючи обґрунтований прибуток. Витрати, які беруться до уваги, становлять усі витрати на надання послуги загального економічного значення. Надходження, які враховуються, включають усі надходження, отримані в результаті надання послуги загального економічного значення, незалежно від того, чи такі надходження класифікуються як державна допомога);
- щодо механізму уникнення й повернення надмірної компенсації (в нормативно-правовому або розпорядчому акті, яким встановлено зобов'язання щодо надання послуг із поводження з побутовими відходами, має бути встановлено, що суб'єкт господарювання не отримує надлишкової компенсації за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, а також способи недопущення надлишкової компенсації протягом усього строку надання державної допомоги та механізм її повернення).

5. Державна допомога на охорону навколишнього природного середовища, яка надається суб'єктам господарювання, що надають послуги у сфері поводження з побутовими відходами, **має відповідати умовам допустимості**, які передбачені постановою Кабінету Міністрів України від 11.10.2021 № 1060 про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на охорону навколишнього природного середовища.

Голова Комітету

Ольга ПІЩАНСЬКА